
Rapport til Riksarkivets utviklingsmidler 2017/18

Prosjekt: Regionalt arkiv Trøndelag

Innhold

1.	Begrunnelse for prosjektet	3
1.1.	Utfordringer med dagens løsninger	3
1.1.1.	IKA Trøndelags selskapsform og eierskap	3
1.1.2.	Endringer i kommunenes behov innen arkivområdet.	3
1.1.3.	<i>Forbedring av håndteringen av privatarkiv</i>	4
2.	Prosjektorganisasjon	5
3.	Oppgaver for Regionalt Arkiv Trøndelag	6
3.1.	Oppgaver for en mulig regional arkivinstitusjon for kommunal sektor i Trøndelag	6
3.2.	Privatarkiv som oppgave for en ny regional arkivinstitusjon i regi av fylkeskommunen	7
3.2.1.	Fylkeskommunens ansvar innenfor privatarkivområdet	8
3.2.2.	En ny regional arkivinstitusjon – Oppgaver og ansvar innen privatarkivområdet	8
4.	Utrede Selskapsform og organisasjon, eierstruktur	9
4.1.	Kommunenes påvirkning på drift nå og i fremtiden	10
4.2.	Finansiering for drift	10
4.3.	Dekning – alle kommuner?	11
4.4.	Rettslige utfordringer:	11
4.5.	Prosjektets nåværende mening om samarbeidsform:	12
5.	Prøving av samarbeidsløsninger i viktige prosjekter	12
6.	Regionarkivets relasjoner – KRDS, Arkivverket/Statsarkivet	13
6.1.	Teknologiske utfordringer	13
7.	Videre arbeid med Regionalt arkiv Trøndelag	14
8.	Prosjektets økonomi	14

Oversikt over forkortelser

IKA	Interkommunalt samarbeid arkiv
MiST	Museene i Sør-Trøndelag
KDRS	Kommunearkivinstitusjonenes Digitale Ressurs Senter SA
FOA	Forskrift om offentlige anskaffelser
KS	Kommunenesektorens organisasjon
DGI	Digitale Gardermoen

1. Begrunnelse for prosjektet

Fylkeskommunene og kommunene står overfor viktige utfordringer i tiden framover. Endringer i teknologi, befolknings sammensetning, innbyggertall, ressursituasjon og innbyggernes forventninger stiller krav til utvikling og fornying innen alle områder – også arkiv. Det er derfor nødvendig med kontinuerlig nytenkning, utvikling og innovasjon i sektoren. Sektoren selv har ansvar for fornyingsarbeidet. Det er viktig at Trøndelag fylkeskommune, som regional utviklingsaktør, definerer og legger premissene for den framtidige organiseringen av arkivfeltet i Trøndelag. Utviklingen på det digitale området vil ha betydning for oppgaveløsningen og framtidig organisering av arkivoppgavene i kommunal og fylkeskommunal sektor. Håndtering av digitale arkiver er en viktig oppgave som skal løses. Det krever arkivfaglig kompetanse og god kunnskap om dokumentasjonsforvaltning i virksomheten, men også digital kompetanse og systematisk tilnærming til arkiv- og dokumentasjonsforvaltning. Trøndelag fylkeskommune har store og gode kompetansemiljø innenfor både dokumentasjonsforvaltning og IKT, noe som vil bidra til nytenkning og utvikling i regionen. Det er pekt på muligheten for at en ny regional arkivinstitusjon i tillegg til å være depot og arkivfaglig kompetansesenter, som IKA Trøndelag er i dag, også kan drive utvikling og drift av arkiv og dokumentasjonsløsninger for kommunene i Trøndelag. Vi ønsker i tillegg å åpne for at en ny regional arkivinstitusjon i Trøndelag kan være med på å sette en nasjonal standard for arkivtjenester - en ny, effektiv måte å drive arkiv på, fra danning til depot.

1.1. Utfordringer med dagens løsninger

1.1.1. IKA Trøndelags selskapsform og eierskap

Interkommunalt arkiv (IKA) Trøndelags oppgaver er arkivdepot og kompetansesenter for deponering og danning. Det er i dag store utfordringer for små og mellomstore kommuner innenfor arkivdanning, digitalisering og formidling av digitalt skapt arkiv. Som et IKS opplever IKA og dets eiere utfordringer med eierstrukturen da den påvirker evnen til omstilling, nytenkning og muligheten for å tilby tjenester. Blant annet gjelder dette utfordringer med 66,67% personlig fremmøte av politisk valgt representant for å kunne vedta større endringer, og generell utfordring innen beslutningsprosesser. Dette aktualiseres i den pågående digitaliseringsreformen der IKA ønsker å møte sine kunder med bedre, mer sikre og effektive løsninger innen sitt fagområde, noe som krever større økonomisk satsning og investering. Samtidig er det stor kompetanse innen IKT i fylkeskommunene og i Trondheim kommune som ikke kommer Trøndelags øvrige kommuner til gode. IKAs eiere opplever også at flere av kommunene har behov innen arkivfeltet som ikke direkte møtes med dagens organisering, ressurser og selskapsstruktur. I tillegg påvirker Kommunereformen eierstrukturen for IKA gjennom ending av antall medlemmer og dermed IKAs inntekter.

1.1.2. Endringer i kommunenes behov innen arkivområdet.

Kommunene har flere utfordringer innen arkivområdet. Blant annet opplever flere manglende ressurser og kompetanse generelt innen arkiv og digitalisering. I tillegg melder rådmennene behov for kompetanse på virksomhetsarkitektarbeid, og at det er lav anskaffelses/ bestillerkompetanse som fører til mangelfull kravspesifisering ved anskaffelse av arkivsystemer og at leverandørene får de samme kravspesifikasjonene som tidligere selv om behovene har endret seg.

Nye EU-direktiv etter 2018 setter nye krav til informasjons- og personvernkompetanse i kommunene. Det pekes samtidig på et sterkt økende sikkerhetsbehov som vil treffe kommunene i tiden fremover. IT-sikkerhetsbehovet øker sterkt. Samtidig er det lite kompetanse på dette området. Forskrifter vil åpne for skylagring av arkivdata. Kan hende dette vil kunne muliggjøre en «Trøndelagssky» for kommunale og private aktører? Hvordan vil dette påvirke sikkerhetsbehovet?

1.1.3. Forbedring av håndteringen av privatarkiv

Det finnes mye papirbasert arkiv i privat sektor som bør samles inn systematisk, og håndteres med tanke på bevaring og tilgjengeliggjøring. For arkivene i privat sektor som dannes i dag, er situasjonen prekær, ettersom den skapes uten tanke på bevaring og formidling. Mens det f.eks. i tidligere Nord-Trøndelag for perioden 1850 - 1980 finnes arkiver etter 1000 bedrifter, personer og organisasjoner, vil vi kanskje for tiden etter år 2000 ikke ha bevart kilder fra privat sektor i det hele tatt om 10 år.

Fylkeskommunene har til nå hatt ansvaret for koordinering av arbeid med privatarkiv. Dette innebærer å sikre at verdifulle privatarkiver blir bevart for ettertiden gjennom

- utarbeidelse av bevaringsplan
- bevaringspolitikk for den enkelte bevaringsinstitusjon
- opprettelse av samarbeidsavtaler mellom bevaringsinstitusjonene

IKA Trøndelag har oppgaven som koordinerende ledd i Trøndelag fylkeskommune.

Trøndelag fylke scorer svært lavt på mengden privatarkiv som blir bevart i nasjonal målestokk. De store institusjonene i tidligere Sør-Trøndelag har bevaringspolitikk og det eksisterer en samhandlingsavtale mellom Trondheim Byarkiv, NTNU og SAT. Det finnes bevaringsplan for gamle Nord-Trøndelag. I tidligere Nord-Trøndelag har kun Levanger Museum utarbeidet en bevaringspolitikk. Samtidig er det rundt 1000 små privatarkiver som er oppbevart i omkring 60 museer, historielag, kommunearkiver m.m. i norddelen av Trøndelag.

Oppgaver som må løses innenfor privatarkivfeltet i Trøndelag:

- Koordinering
- Regional bevaringsplan
- Depot for papirbasert privatarkiv
- Depot med formidling av privat digitalt skapt arkivmateriale
- Kompetansesenter for ordning, katalogisering, uttrekk, digitalisering, sikring av dokumentasjon hos private aktører som yter offentlige tjenester

Vi ønsker å vurdere muligheten for at en ny regional arkivinstitusjon i tillegg til å være depot og arkivfaglig kompetansesenter, som IKA Trøndelag er i dag, også kan drive utvikling og drift av arkiv og dokumentasjonsløsninger for kommunene i Trøndelag. Vi ønsker i tillegg å åpne for at en ny regional arkivinstitusjon i Trøndelag kan være med på å sette en nasjonal standard for arkivtjenester for kommuner og privatmarkedet - en ny, effektiv måte å drive arkiv, fra danning til depot.

2. Prosjektorganisasjon

Prosjektet har vært organisert med en arbeidsgruppe som har utredet og lagt fram forslag om etablering av et regionarkiv i Trøndelag. Prosjekteier har vært Trøndelag fylkeskommune. Styringsgruppen har virket som oppdragsgiver og mottaker av prosjektet og fulgt opp mål og leveranser gjennom møter med arbeidsgruppen/prosjektleder. Referansegruppen har fungert som høringsinstans for forslag fra prosjektgruppen. I oversikten som følger er leder for gruppen fremhevet i fet skrift.

Styringsgruppe:

Knut Aspås, prosjekteier, direktør for Økonomi og digitalisering i Trøndelag fylkeskommune
Petter Lindseth, IKA-Trøndelag, Styremedlem IKA-Trøndelag og rådmann i Meldal kommune
Stig Roald Amundsen, eierkommune, Rådmann Selbu kommune
Anne Mette Dørum, KS sentralt
Glenn Paulsen, IKT sjef Trøndelag fylkeskommune

Arbeidsgruppe for prosjektet:

Prosjektleder – **Camilla Knudsen Tveiten** (innleid fra SopraSteria)
Trøndelag fylkeskommune – Stein Terje Eriksen
IKA Trøndelag – Jens Rønning

Arbeidsgruppe oppgaver for regionalt arkiv innen kommuneområdet:

Camilla Knudsen Tveiten

Stein Terje Eriksen
Jens Rønning
Britt Brevik – Ørland kommune
Knut Arild Knudsen – Trondheim byarkiv
Eva Lauglo – KS Trøndelag
Lisa Torill Christiansen – Steinkjer kommune
Synnøve Wiseth – Tillitsvalgt IKA-Trøndelag

Arbeidsgruppe privatarkiv

Jens Rønning, IKA-Trøndelag
Tone Stakvik, IKA-Trøndelag
Turid Nilsen, MIST
Knut Wiik, Kultur og folkehelse, Trøndelag fylkeskommune
Kristin Storvik, Kultur og folkehelse, Trøndelag fylkeskommune

Referansegruppe

Fylkesarkivet Sogn og Fjordane - Arnt Ola Fidjestøl
KDRS - Tor Eivind Johansen
DGI (Digitale Gardermoen) – Halvor Hoel

3. Oppgaver for Regionalt Arkiv Trøndelag

3.1. Oppgaver for en mulig regional arkivinstitusjon for kommunal sektor i Trøndelag

Regionalt arkiv Trøndelag ser for seg å ta for seg oppgaven som ivaretaker av regional samfunnsdokumentasjon. Det innebærer å kunne tilby tjenester over hele livsløpet for dokumentasjon, både innen kommunal og privat dokumentasjon.

Arbeidsgruppen har utarbeidet følgende forslag til oppgaver for regionalt arkiv i Trøndelag innen kommunal dokumentasjon (tabell 1):

Tabell 1. Oversikt over oppgaver og mulig inndeling i arbeidsområder for kommunal sektor

Kompetanse-senter	Depot	Utvikling	Drift	Internkontroll og informasjons-sikkerhet
Arrangere kurs	Bevare	Gjøre prosess-kartlegging	Ordne	Arkivplan (felles for regionen)
Være rådgiver og veileder	Tilby innsyns-løsninger	Ha kompetanse på integrasjoner	Dokumentasjonsforvaltning/ arkivdanning	BK plan (felles for regionen)
Være pådriver innen nye utviklings-trender	Formidle	Utvikle verktøy og ny teknologi	Tilby felles bortsettingsarkiv	Tilby tjenester innen personvern/ombud
Være tilgjengelig og utadrettet	Gjøre uttrekk	Søke finansierings- og utviklingsmidler	Tilby oppsett og drift av saks- og arkivsystem mot fagsystemene for kommunene	Tilby identifisering av og Risiko og sårbarhetsanalyser (ROS)
Være høringsinstans på vegne av kommunene	Utføre kontroll og godkjenning (data-kvalitet)	Utføre prosessdesign	Utføre digitalisering av ikke digitalt materiale og tilby bortsettingsarkiv	Formidle avtaleverk
	Vedlikeholde depot	Gi bistand ved anskaffelser		Bistå/kvalitetssikre anskaffelser
	Tilby sikringslager	Drive digitaliserings-satsning for kommuner		

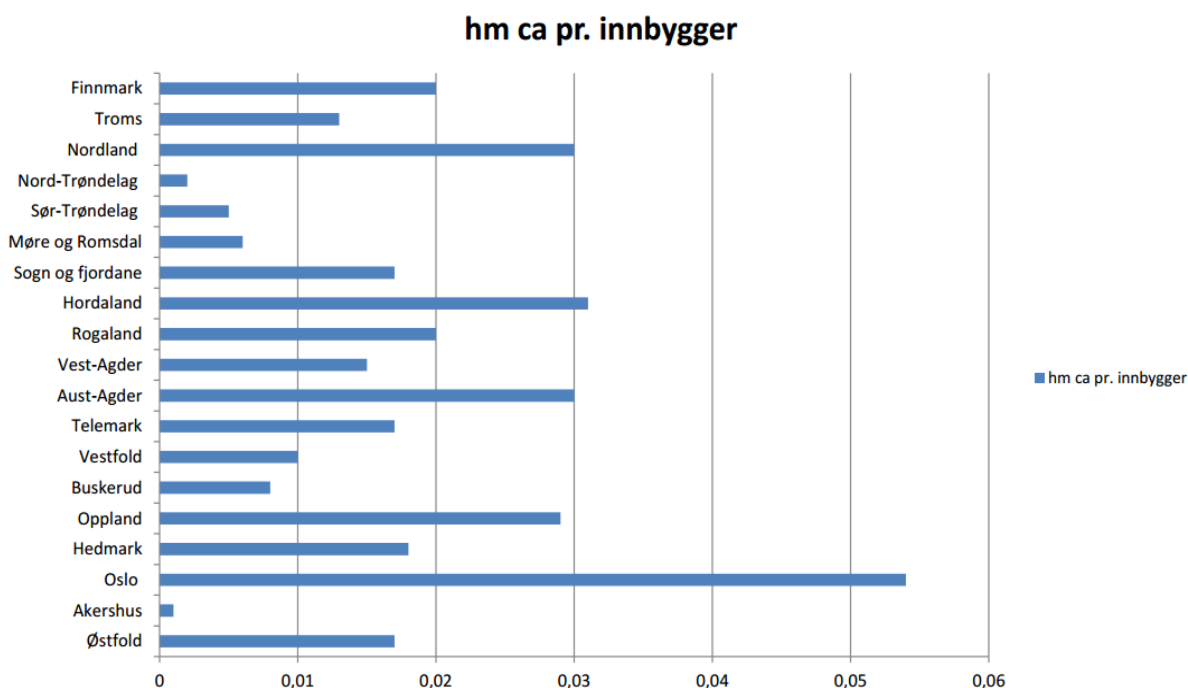
3.2. Privatarkiv som oppgave for en ny regional arkivinstifusjon i regi av fylkeskommunen

For å oppnå en helhetlig samfunnsdokumentasjon er det nødvendig å ta vare på arkiv fra både offentlig og privat sektor. Informasjonen i hhv. offentlige og private arkiver utfyller hverandre, og utgjør sammen et helhetlig og balansert kildetilfang.

Dagens lovverk pålegger offentlige organer både å ha et arkiv og å ta vare på det for ettertiden. Det finnes ikke noe tilsvarende regelverk for organisasjoner og bedrifter i privat sektor. Bevaring av arkiv fra privat sektor forutsetter aktiv handling. Moderne arkivdanning skjer digitalt, og høsting, bevaring og formidling av digitalt skapt arkiv forutsetter kompetanse og infrastruktur. Digitalt skapt arkiv må håndteres for å ikke gå tapt. Med mindre man foretar seg noe, vil man stå uten kilder fra bedrifter, organisasjoner og personer i Trøndelag i tiårene som har gått siden idrettslaget førte møtebok og regnskap på papir.

Det er bevart relativt lite privatarkiv i Trøndelag sammenliknet med andre fylker. Foreløpige bestandsanalyser viser dessuten at de fleste privatarkivene som er bevart er fragmentariske og små i omfang. Det er bevart lite bedriftsarkiv og overhodet ikke moderne, digitalt skapt privatarkiv.

Uhøytidelige fylkesforskjeller bevaring privatarkiv

IKA Trøndelag har hatt oppgaven som koordinator for privatarkivarbeid i Trøndelag (Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag) fylke siden hhv 2005 og 2011 for de to tidligere trønderske fylkene. IKA har gjennom flere prosjekter forsøkt å øke dekningsgraden gjennom planarbeid og samarbeid med og samordning mellom de større bevaringsinstitusjonene.

Ved utgangen av 2017 var status et etablert samarbeid med Statsarkivet i Trondheim, Trondheim byarkiv, NTNU og MiST. Samarbeidet ble etablert i sammenheng med prosjektet «Arkiv i musea». I dette samarbeidet foregår det en fordeling av ansvar og oppgaver på ad hoc-basis. For tidligere Nord-Trøndelag fylkeskommune er det laget en overordnet bevaringsplan, men her er det få institusjoner som arbeider med privatarkiv i større skala. Ingen av bevaringsinstitusjonene i Trøndelag er i stand til å ta imot digitalt skapt privatarkiv.

I nye Trøndelag fylke er målet å utarbeide en bevaringsplan for hele regionen etter mønster av bevaringsplanen for Nord-Trøndelag. Denne planen skal iverksettes av et nettverk av bevaringsinstitusjoner etter modell av det allerede etablerte samarbeidet i tidligere Sør-Trøndelag.

3.2.1. Fylkeskommunens ansvar innenfor privatarkivområdet

Fylkeskommunene har hatt ansvar for regional koordinering som ledd i Riksarkivarens nettverk for privatarkivarbeid siden 2004. Koordineringsarbeidet går ut på å sikre at viktige privatarkiver blir bevart og at dette skjer på en faglig og ressurseffektiv måte gjennom samhandling og arbeidsdeling mellom bevaringsinstitusjonene. Koordineringsoppgavene er blitt delegert til IKA Trøndelag.

«Fylkeskommunen har viktige oppgaver når det gjelder innsamling, bevaring og formidling av kulturarv gjennom ansvar for egne arkiv, bibliotek, museer og tilskudd til museer og andre kulturinstitusjoner» (Ekspertutvalget s. 116). Per i dag har altså fylkeskommunen ansvar for eget arkiv, men ikke for arkiv som del av kulturfeltet.

3.2.2. En ny regional arkivinstitusjon – Oppgaver og ansvar innen privatarkivområdet

Erfaringer gjort som koordinator for privatarkiv i trøndelagsfylkene siden hhv. 2005 og 2011, erfaringer fra prosjektene «Til kildene!» (2007), «Lokalhistorisk arkiv i Trøndelag» (2016) og «Bevaringsplan for privatarkiv i Nord-Trøndelag» (2017) har vært grunnlaget for et første forslag om hvilke oppgaver og ansvarsområder som bør tillegges en ny regional arkivinstitusjon.

Koordinator/ kompetansesenter	Depot	Utvikling	Drift
Følge opp og revidere regional bevaringsplan	Bevare papirbasert og digitalt skapt privatarkiv	Initiativtaker og samarbeidspart	Ordning av arkiv
Vedlikeholde samhandlingsavtaler	Formidle	Etablere utviklingsprosjekter	Digitalisering av privatarkiv
Holde kurs		Tilby arkivløsninger for bedrifter og organisasjoner	
Være rådgiver/ veileder		Skaffe finansierings- og utviklingsmidler	
Pådriver nye trender/ informasjon			
Tilgjengelig og utadrettet			
Høringsinstans			

Forslaget til oppgaver og ansvar for ny regional arkivinstitusjon ble presentert i to seminarer i hhv Steinkjer (15.12.2017) og Stjørdal (14.06.2018), der personer og institusjoner som er interessert i eller arbeider med privatarkiv ble invitert. Hensikten med seminarerne var hovedsakelig som høringstiltak for forlag om oppgaver og ansvar for en ny institusjon. Seminarerne ble holdt også for å komme i dialog med bevaringsinstitusjoner, historielag og privatpersoner om deres egne planer og evt. utfordringer på privatarkivfeltet. Et tredje motiv for å arrangere seminarer var å sonde terrenget med hensyn på egnede samarbeidsformer mellom den nye institusjonen, etablerte bevaringsinstitusjoner og historielag.

Konklusjonene etter samlinger i Steinkjer og Stjørdal understreker betydningen av at oppgavene som er foreslått blir ivaretatt av en institusjon som besitter nødvendige ressurser og kompetanse. Dette er spesielt viktig i kjølvannet av omorganiseringen av Arkiverket, som gjør at Statsarkivet i Trondheim ikke vil spille noen vesentlig rolle innen privatarkivområdet regionalt. Ingen av de større bevaringsinstitusjonene har muligheter til eller ambisjoner om å ta inn digitalt skapt privatarkiv i større skala. Den arbeidsdeling og samhandling som ble utarbeidet under prosjektet «Privatarkiv i Musea» dekker ikke de nærings- og organisasjonskategorier som bevaringsplanen for Nord-Trøndelag peker på, og som den fremtidige bevaringsplanen for Trøndelag høyst sannsynlig kommer til å vurdere som bevaringsverdig.

Dialogen i Steinkjer og Stjørdal synes også å tyde på at de større museene ikke kan spille noen vesentlig rolle som depot i overskuelig fremtid, men være viktige samarbeidsparter som faglig ekspertise. Historielagene vil være viktige samarbeidspartnere for ny regional institusjon, men mer som lokale kontaktpunkt enn som depotinstitusjoner.

4. Utrede Selskapsform og organisasjon, eierstruktur

Ut fra prosjektets bakgrunn og mandat er IKS utelukket som samarbeidsform. Fylkeskommunen ønsker å levere tjenester til kommunene innen drift, depot, kunnskapsformidling, digitalisering og andre prosjekter. Inntrykket er at kommunene ønsker å delta i et slikt miljø for å kunne dra fordel av stordriftsfordeler og felles innkjøp og kravspesifikasjon f.eks. ved innkjøp av sak – og arkivsystemer.

Prosjektet har vurdert ulike samarbeidsformer som organisering etter kommunelovens §27, aksjeselskap, og samvirkeforetak. Prosjektet har ennå ikke konkludert, men ser for oss at vi vil be om veiledning om mulig løsning innen dagens lovverk fra departementene (næring og fiskeri, kommunal og modernisering) før vi eventuelt vil søke om en forsøksordning for å få til en mer effektiv organisering, raskere saksbehandling eller bedre tjenester for brukerne enn det dagens lovgivning gir mulighet for.

Det er foretatt en juridisk vurdering av samarbeidsformer (juridisk avdeling i Trøndelag fylkeskommune), delvis også basert på en utførlig utredning KS advokatene foretok om rettslige rammer for organisering av IKT i kommuner.

Ved en forsøksordning vil etablerte enheter bli beholdt som juridiske enheter (IKA Trøndelag, fylkesarkivet, etc.) og virke som normalt frem til forsøksordningen er etablert (og etter at den er avviklet dersom dette blir utfallet). Det er noe uklart for oss hvordan dette vil ordnes mens forsøket pågår.

Ved etablering av en organisering etter en samarbeidsform beskrevet i dagens lovverk, vil det måtte foretas virksomhetsoverdragelse og vi vil følge prinsipper og regler for dette.

4.1. Kommunenes påvirkning på drift nå og i fremtiden

Slik loven pålegger dem er det Kommunene som eier sine egne arkiv. Kommunene sørger enten for hele livsløpet for bevaringsverdig informasjon på egen hånd, eller de er i samarbeid med andre kommuner om å dele/hjelpes ad om arkiv (depot) Mange kommuner tilhører et interkommunalt arkiv som f.eks. IKA Trøndelag som mottar bevaringsverdig informasjon når den skal inn i depot. Alle kommuner, uavhengig av samarbeid eller medlemskap, må sørge for endelig bevaring av sine dokumenter og informasjon. For å få tilgang til KDRS må kommunen, dens samarbeidsform eller IKA være en godkjent arkivinstitusjon, noe ikke alle kommuner er. IKA Trøndelag er i dag en ansvarlig arkivinstitusjon for sine eiere.

Dersom det opprettes et regionalt arkiv, vil kommunene i Trøndelag fremdeles ha overordnet ansvar for danning og arkivering av sin egen dokumentasjon. Regionalt arkiv ser for seg å sørge for enhetlige bevaring og kassasjonsplaner slik at flyten gjennom livsløpet blir lettere digitalt. Eierskap til informasjon skal ikke endres, men som i alle former for digitale data, er lagringsplass i dagens verden ikke bundet til fysiske servere i eget hus, men lagres i like trygge skyer eller felles servere. Det er plasseringen av data som utfordres, ikke eierskapet.

Det skal sørges for at kommunene har innflytelse over det regionale arkivet i Trøndelag sin styring og økonomi gjennom informasjon og deltakelse i møter og seminarer. Det skal likevel ikke legges opp til at det kreves deltakelse av særskilte valgte representanter for gjøre beslutninger. Det skal avtales et naturlig nivå av egen styring for Regionalt arkiv Trøndelag, slik at den kan gjennomføre arbeidet sitt til det beste for kommunene uten hindringer i det daglige innen kompetansesenteret, depot, drift og internkontroll/informasjonsikkerhet. I prosjekter i regi av utviklingsdelen vil det være vanlig prosjektstyring med styringsgruppe og prosjekteier og prosjektleder. Det vil likevel være behov for bred involvering i enkelte saker som for eksempel større endringer i enheten, større endringer i kostnader og liknende.

4.2. Finansiering for drift

Regionalt arkiv Trøndelag er tenkt finansiert gjennom overføringer fra kommunene ut fra liknende modell som IKA Trøndelag har i dag, fra finansiering for Trøndelag fylkeskommune og eventuelt fra arkivverket dersom enheten skal ivareta regionale oppgaver derfra. Det er antatt at det vil være stor besparelser for kommunen med felles drift av deler av arkivet, ved anskaffelser og ikke minst at fremtidige arkiv er bedre ordnet i god tid før de skal i depot.

Vi har samlet informasjon om kommunenes kostnader til arkiv fra en mindre, representativ kommune i Trøndelag. Der anløper de årlige kostnadene til lønn ca. 1,5 millioner kroner, mens bidrag til IKA er på 200' og lisens/vedlikehold på sak/arkivsystem er 100'. I tillegg har de, som mange kommuner utgifter til digitalisering av papirarkiv, noe som utgjør ca. 1 årsverk/750' kroner i året. I tillegg har kommuner utgifter til digitaliseringsprosjekter i fagsystemer og sak/arkivsystemer som er relatert til arkiv. Hva dette koster i året er ikke oppgitt, men det er anslått at hver kommune har digitaliseringsprosjekter mellom 500' og 1 000' i året.

Det antas at besparelsen for kommunene, dersom Regionalt arkiv utfører oppgaver som beskrevet i oversikten over planlagt oppgaver for regionalt arkiv Trøndelag, vil være på 500' til 750' kroner årlig, uten at dette er regnet på i detalj. Estimater for besparelser er basert på at Regional arkiv delvis drifter arkivkjerne (lavere lønnskostnader) og bidrar til stordriftsfordeler i innkjøp og gjennom prosjekter.

4.3. Dekning – alle kommuner?

IKA Trøndelag har i dag 40 eierkommuner (39 kommuner og en fylkeskommune). Regionalt arkiv Trøndelag ønsker å være et tilbud til alle 47 (pr juni 2018) kommuner i Trøndelag fylke. Dette innebærer å være en attraktiv samarbeidspartner også for de store bykommunene som Trondheim og Namsos som i dag har egne byarkiv.

Slik medlemskapet i KDRS (Kommunearkivinstitusjonenes Digitale Ressurs Senter SA) er satt opp i dag, må alle kommuner i Trøndelag være knyttet til en arkivinstusjon (som IKA Trøndelag eller tilsvarende) for å komme til det digitale sikringslageret. Dette er et viktig argument for å etablere et tilbud for alle kommuner i Trøndelag. Det er uvisst hvordan mindre kommuner ordner sikringslager i dag, da kun større kommuner (som f.eks. Trondheim) er godkjent som arkivinstusjoner uten å være representert av IKA Trøndelag, og dermed har tilgang til KDRS).

4.4. Rettslige utfordringer:

På generelt grunnlag uttaler juristene i Trøndelags fylkeskommune at både kommuneloven og regelverket om offentlige anskaffelser setter store begrensninger i forhold til det som er ønsket situasjon – en situasjon hvor fylkeskommunen tar den sentrale rollen som utviklingsaktør for arkivtjenester i kommunal sektor.

Juristene har gjennomgått de mest relevante samarbeidsformene i vårt tilfelle. De har avgrenset mot IKS (dette er ikke relevant med tanke på at vi har et slikt selskap som eksisterer i dag) og vertskommunesamarbeid (som ikke er relevant når fylkeskommunen er en av samarbeidsaktørene).

De har skilt mellom vertikalt samarbeid og horisontalt samarbeid. Unntaket for vertikalt samarbeid kommer til anvendelse der oppdragsgiver tildeler kontrakter til et eget rettssubjekt. Dette vil gjelde for samvirke og aksjeselskap.

Unntaket for horisontalt samarbeid kommer til anvendelse der to eller flere offentlige organer samarbeider uten at det opprettes noe felleseid organ. Dette vil kunne være oppfylt for et såkalt §27-samarbeid etter samme bestemmelse i kommuneloven. Etter kommunelovens §27- vil det også være mulighet for et vertikalt samarbeid. Juristene har imidlertid valgt å avgrense mot dette da vi ønsker et samarbeid som innebærer at det må være horisontalt.

For både Regionalt arkiv Trøndelag som samvirkeforetak og som aksjeselskap ligger det til rette for at de kan falle inn under unntaket for vertikalt samarbeid etter FOA. Det er likevel lite sannsynlig at kommunene eller fylkeskommunen ønsker disse organisasjonsformene på grunn av erfaringer med manglende medvirkning og kontroll.

Det er ikke noe i veien for å opprette et §27-samarbeid etter kommuneloven. Det videre spørsmål blir hvorvidt dette for regionalt arkiv Trøndelag sitt tilfelle vil være problematisk etter FOA §3-3.

Vilkår to om at samarbeidet må bli utført utelukkende av offentlige interesser er etter hva vi kan se oppfylt. Det samme gjelder vilkår tre om at utførelsen i all hovedsak skjer av oppdragsgiverne selv.

Videre har samarbeidet til formål å sikre at offentlige oppgaver blir utført til å oppnå et felles mål. Her er det imidlertid en viktig begrensning som vi må tenke på; i dette vilkåret er det et krav om gjensidighet (det vil si at det må være et reelt samarbeide). Her strides de lærde også, departementet synes å legge til grunn at deltakelse i styret samt deltakelse i finansieringen vil kunne være tilstrekkelig for at det foreligger en gjensidighet. Advokatfirmaet Hjort har imidlertid skrevet en avhandling som synes å legge til grunn at det skal noe mer til.

Det er vanskelig for juristene å konkludere på dette punktet. Konklusjon: Det vil være mulig å få til et samarbeid etter kommunelovens §27. Hvorvidt det vil være formålstjenlig avhenger imidlertid av hvordan vi kan løse utfordringen knyttet til gjensidighet.

4.5. Prosjektets nåværende mening om samarbeidsform:

På generelt grunnlag uttaler juristene at både kommuneloven og regelverket om offentlige anskaffelser setter store begrensninger i forhold til det som er ønsket situasjon – en situasjon hvor fylkeskommunen tar den sentrale rollen som utviklingsaktør for arkivtjenester i kommunal sektor.

Vi vil søke veiledning om utfordringer ved anskaffelsesregler, regler for horisontalt vs. vertikalt samarbeid og kommunenes eierskap, hos nærings- og fiskeridepartementet og hos kommunal og moderniserings departementet. Dersom en løsning ikke er mulig innen dagnes lovverk vil vi forfølge ideen om å få til dette som et forsøksprosjekt med godkjenning fra departementene.

5. Prøving av samarbeidsløsninger i viktige prosjekter

Uavhengig av fremtidig samarbeidsløsning er vi i ferd med å prøve ut organiseringen som en prosjektorganisasjon ved å gjennomføre ulike prosjekt. De følgende prosjektene er under planlegging/søkt om midler til:

- Utvikling av regionalt mellomarkiv/bortsettingsarkiv/arkivkjerne med innsynsløsning for kommunene
- Bevaringsplan for privatarkiv for Trøndelag
- Utprøving av samarbeidsform med Stiklestad / Egge museum for å gjennomføre bevaring av privatarkiv fra landbrukssektoren i Trøndelag.

Andre mulige prosjekter kan være:

- Digitalisering av arkivpliktig dokumentasjon i kommunalt sektor, f.eks. innen utdanning
- Digital innsats i privatarkivområdet som selvbruksportaler og digitalt informasjonsmateriell.

Prosjektorganisering kan virke som forberedelse til fremtidig organisering, særlig innen utviklingsoppgavene som vi ønsker å tillegge regionarkivet, samtidig som det drives videreutvikling innen digital dokumentasjon og arkiv i Trøndelag fylke. Prosjektorganiseringen vil involvere ulike deler av miljøet avhengig av innholdet og oppgavene i prosjektet.

For å prøve ut arbeids- og samarbeidsformer for ny regional arkivinstitusjon har IKA Trøndelag høsten 2018 planlagt to prosjekter innenfor privatarkivområdet:

1. **Bevaringsplan for privatarkiv i Trøndelag** har som mål å utarbeide en overordnet plan for privatarkivarbeidet i regionen. En slik plan er vesentlig for å sikre at ressursene som institusjonene bruker på privatarkivarbeid i regionen blir anvendt på en best mulig vis. Planen skal lages med utgangspunkt i bevaringsplanen for Nord-Trøndelag som ble avsluttet i desember 2017. Ettersom det først og fremst er det gamle sørfylket som skal håndteres er samarbeidet med MiST, Trondheim

byarkiv, NTNU og SAT viktig. Deltakere fra Trøndelag fylkeskommunes avdeling for Kultur og Folkehelse er med for å sikre det regionale perspektivet og forankring i fylkeskommunen.

- 2. Dokumentasjon av jordbrukshistorie i Trøndelag** er et samarbeid mellom Egge museum /SNK og IKA Trøndelag. Egge museum har i sin utviklingsplan for 2017 – 2030 tatt ansvar for å dokumentere regionens landbrukshistorie. Bevaringsplanen for Nord-Trøndelag peker på landbruket som den viktigste næringen i det gamle fylket gjennom hele perioden (1900 – 2010). Prosjektet innebærer at Egge museum gjennom en landbrukshistorisk samfunnsanalyse identifiserer utviklingstrekk og viktige aktører innen næringen. Parallelt gjennomføres en bestandsanalyse hos bevaringsinstitusjonene. Historielagene vil være lokale kontaktpunkt i innsamlingsarbeidet. IKA Trøndelag oppbevarer inntil 50 hm landbruksarkiv på vegne av Trøndelag fylkeskommune.

Et tredje tiltak som kan sees som pilotering for utredningsprosjektet er samarbeidet med Biokraft AS. Hensikten er å prøve ut hvordan IKA/ Trøndelag fylkeskommune kan arbeide for å sikre dokumentasjon fra eksisterende bedrifter i regionen, slik at dette kan være kildemateriale for fremtidig forskning.

Digut (digital utvikling i kommunene) som er et kommunalt samarbeid i regi av fylkeskommunen, er etter anmodning fra rådmannsgruppen i Trøndelag, i gang med en konseptfase der de skal vurdere kommunenes fremtidige behov for felle sak – og arkivløsning og mulig prosjekt(er) for å løse kommunenes behov. Prosjektet Regionalt Arkiv Trøndelag er i tett dialog med Digut i denne konseptfasen.

6. Regionarkivets relasjoner – KRDS, Arkivverket/Statsarkivet

Den nye institusjonen skal tilby sikringsfunksjon for kommunene ved medlemskap i KDRS.

Grenseoppgangen mot Arkivverket er uklar. Vi er kjent med endringer i arkivverket og har blitt kontaktet av dem både nasjonalt og regionalt. Gjennom endringer i arkivverket ha statsarkivet i Trondheim mistet sin regionale betydning. Slik vi kjenner det har det oppstått et gap ved at den regionale tilstedeværelsen er svekket. Regionalt arkiv Trøndelag ønsker å fylle denne rollen dersom det er mulig og det tilføres ressurser til institusjonen.

Det har vært kontakt med Statsarkivet i Trondheim fra prosjektstart og gjennom hele prosjektet gjennom informasjon i ledermøter på Dora (der Fylkesarkivar, Statsarkivaren i Trøndelag, leder for IKA Trøndelag, Trondheim byarkivar og leder for KDRS møter).

6.1. Teknologiske utfordringer

Teknologien er ikke særskilt vurdert i prosjektet. Vi kan likevel gjøre rede for vårt syn på teknologiens muligheter og begrensninger innen arkivfeltet.

Vi har hele veien hatt en grunntanke om at arkiv i fylkeskommuner og kommuner omfavner digitalt skapte elementer (dokumenter, søknader i databaser eller lignende) fra danning til sikringsdepot. Vi tror på standardiserte løsninger som letter kommunenes hverdag slik at arkivaren og saksbehandlere kan prioritere kontakt med kommunens innbyggere fremfor tilpasninger og retting i sakspapirer for å tvinge inn i et rigid sak-

og arkivsystem. Felles arkivkjerner mulig og ønskelig, og vil passe skybaserte systemer som de fleste moderne fagsystemer er i dag.

I dag har vi utfordringer med ulike sak og arkivsystem, som har til felles at de har rigid og lite brukervennlig struktur, tilfredsstillende NOARK 5 siden denne ikke fungerer godt nok som kravspesifikasjon, men er bygget opp etter et gammeldags og papirbasert NOARK 4 system.

I fremtidens kommuner finnes kanskje ikke sak og arkivsystemet, men fagsystemene er integrert mot en felles arkivkjerne der dokumentet, elementet, aksjonen merkes med riktig metadata i dannelsesøyeblikket. Teknologien finnes og er både pålitelig og sikker nok til arkivet sitt bruk. utfordringen ligger i organisering, prosessene, standardiseringsbehovet og mangler i forståelse av hva arkiv er. Regionalt arkiv Trøndelag ønsker å bidra til denne utviklingen og hjelpe kommunen med å forberede seg til den nye arkivhverdagen.

7. Videre arbeid med Regionalt arkiv Trøndelag

På generelt grunnlag uttaler juristene at både kommuneloven og regelverket om offentlige anskaffelser setter store begrensninger i forhold til det som er ønsket situasjon – en situasjon hvor fylkeskommunen tar den sentrale rollen som utviklingsaktør for arkivtjenester i kommunal sektor.

Vi er derfor av den oppfatning (på nåværende tidspunkt) at man for å kunne oppnå ønsket situasjon bør søke veiledning fra departementene (Kommunal og moderniseringsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet) om hvorvidt vår løsning er gjennomførbar innen dagens lovverk eller om det blir nødvendig å søke om et forsøksprosjekt med godkjenning fra departementet.

8. Prosjektets økonomi

I november 2018 er prosjektets økonomi som følger:

	Inn	Ut
Tilskudd fra Riksarkivet	650000	
Fra IKA Trøndelag	200000	
Fra Trøndelag fylkeskommune	200000	
Påløpt (timer IKA/fylkeskommunen)		216 450
2017 Påløpt (timer konsulent)		303 599
2018 Påløpt (timer konsulent)		338 250
Påløpt (reiser og leie av møterom, møtemat)		10 497
Sum	1 050 000	868 796

Vi ser for oss at prosjektets budsjett er oppbrukt innen utgangen av 2018. Det vil bli arrangert seminarer, møter og reiser.